

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและเชิงสุขภาพของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดระนอง :
ศึกษากรณีชุมชนบ้านหาดส้มแป้น

Development of Ecotourism and Health for Community Enterprises in
Ranong Province have a purpose To assess the potential of ecotourism
and health tourism modeling of community enterprises in Ranong
province : case study ; Ban Had Som Pan Community.

วัลลภ ปิริยวรรณะ (Wallop (Piriyawatthana)¹

ศิริกัญญา ศิริยานันท์ (Sirinya Siriyannun)²

ธวัช พุ่มดารา (Tawat Phumdara)³

บริบูรณ์ ฉลอง (Boriboon Chalong)⁴

จักรวาล สุขไมตรี (Jukawarn Sookmaitree)⁵

อีเมล: wallop.pi@ssru.ac.th โทรศัพท์ 0870990888

(Received: August 18, 2022; Revised: October 21, 2022; Accepted: November 2, 2022)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อประเมินศักยภาพของการจัดรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและเชิงสุขภาพของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดระนอง (2) ประเมินศักยภาพความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวกของแหล่งท่องเที่ยวของวิสาหกิจชุมชน โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (Inadept Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งเป็นเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน จำนวน 17 คน

ผลการวิจัย พบว่า สภาพที่ตั้งมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและเชิงสุขภาพมีความเป็นธรรมชาติเหมาะสมกับการส่งเสริมและพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ โดยมีแหล่งท่องเที่ยวที่โดดเด่นคือเรือนการร่อนแร่ การล่องแพ อุทยานธรรมชาติเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ซึ่งสิ่งอำนวยความสะดวกในการให้บริการได้แก่ ที่พักแบบโฮมสเตย์แต่ยังมีไม่มากพอ การคมนาคมทางรถยนต์หรือรถประจำทางที่สะดวก การติดต่อสื่อสารทางอินเทอร์เน็ตและโทรศัพท์ นอกจากนี้ยัง พบว่า การรวมกลุ่มการจัดการท่องเที่ยวบ้านหาดส้มแป้นภายใต้การนำของคนรุ่นใหม่และต่อมาได้พัฒนาโครงสร้างกรรมการเป็นหมู่บ้าน CIV นับว่าเป็นชุมชนที่เห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวอันเป็นแหล่งที่สร้างรายได้ให้กับชุมชนอย่างยั่งยืนสะท้อนถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างแท้จริงในการคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมรับประโยชน์ ประการสำคัญสมาชิกของชุมชนต่างตระหนักถึงความร่วมมือในการพัฒนาชุมชนให้มีความเจริญภายใต้ความเปลี่ยนแปลงที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมธรรมชาติและวัฒนธรรมอันดีงามของชุมชน ดังนั้นจึงประเมินได้ว่าศักยภาพของการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและเชิงสุขภาพของชุมชนบ้านหาดส้มแป้นมี

¹ อาจารย์ประจำวิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

² อาจารย์ประจำวิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

³ อาจารย์ประจำวิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

⁴ อาจารย์ประจำวิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

⁵ อาจารย์ประจำวิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ความพร้อมในการให้บริการการท่องเที่ยวในจังหวัดระนองได้อย่างแท้จริง ส่วนการประชาสัมพันธ์พบว่ายังไม่กว้างขวางมากเพียงพอ

ข้อเสนอแนะ : ชุมชนการท่องเที่ยวควรมีการฝึกอบรมคนรุ่นใหม่ให้เห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวของท้องถิ่นเพื่อรับช่วงในการพัฒนาท้องถิ่นให้มีความเจริญที่ยั่งยืน รวมทั้งการประชาสัมพันธ์ในเชิงรุกให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและเชิงสุขภาพ, การพัฒนา, การประเมิน, การมีส่วนร่วม

Abstract

This research article Objectives: (1) to assess the potential of the ecotourism and health tourism modeling of community enterprises in Ranong province; (2) to assess the potential and readiness of the facilities of community enterprise tourism attractions. By using a qualitative research methodology with an in-depth interview (Inadept Interview) key informants which is a community enterprise network of 17 people

The results of the research revealed that the location of ecological and health tourism sites is natural, suitable for promoting and developing it as an important tourist destination. There are outstanding tourist attractions such as rafting, rafting, ceramic industry. Which has facilities to provide services such as homestay accommodation, but there is not enough Convenience by car or bus Inter and telephone communication

Tourism Management Group under the leadership of the new generation and later developed the committee structure to be a CIV village. It is considered a community that recognizes the importance of tourism as a source of sustainable income for the community. to the real participation of the community in thinking, sharing, making decisions, sharing responsibility and benefit Importantly, community members are aware of cooperation in community development to prosper under changes that do not affect the natural environment and good culture of the community. The ecological and health of Ban Hat Som Pan community is ready to truly provide tourism services in Ranong. As for public relations, it was found that it was not extensive enough.

Suggestion : Tourism communities should train the new generation to see the importance of local tourism in order to take part in local development for sustainable prosperity, as well as proactively publicize more widely. climb

Keywords: Ecotourism and Health, potential, development, assessment, participation

บทนำ

การประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวก ซึ่งนับว่าเป็นส่วนสำคัญที่จะเป็นเครื่องมือของการจัดการเพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้ผู้ประกอบการหรือส่วนงานที่เกี่ยวข้องนำไปประกอบการพิจารณาในการส่งเสริมหรือรณรงค์รวมทั้งปรับปรุงให้เกิดศักยภาพการท่องเที่ยวที่เรียกว่าลงทุนน้อยแต่ได้ผลตอบแทนมาก คือ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและเชิงสุขภาพ เพราะศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวจะเป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถดึงดูดความสนใจให้กับนักท่องเที่ยวได้ ประกอบด้วยความสะดวกสบายและความประทับใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการยกระดับแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ทรงคุณค่าอันก่อให้เกิดมูลค่าหากได้รับการพัฒนาให้เป็นที่สนใจแก่นักท่องเที่ยว

จังหวัดระนองเป็นกลุ่มจังหวัดในทะเลอันดามันมีชายฝั่งทะเลตะวันตกในเขตภาคใต้ตอนบน มีทรัพยากรธรรมชาติที่มีคุณสมบัติในการบำบัดรักษาสุขภาพ ซึ่งเป็นสิ่งดึงดูดให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเลือกที่จะเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัด ส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีอายุ เช่นกลุ่ม ข้าราชการเกษียณเป็นกลุ่มที่มีกำลังซื้อสูง ซึ่ง ในปัจจุบันตลาดกลุ่มนี้มีอัตราเพิ่มขึ้นมากในประเทศไทย และมีความนิยมในการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมาก มีความต้องการการบริการที่มีคุณภาพสูง มีความพึงพอใจมากในเรื่องของการบริการ โดยเป็นการรวมกลุ่มของผู้ประกอบการมีการจัดตั้งชมรมผู้ประกอบการธุรกิจสปา และสมาคมการท่องเที่ยวของจังหวัด ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มเฉพาะผู้ประกอบการเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก จังหวัดระนอง, 2551)

ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองจังหวัดระนองถือได้ว่ามีทรัพยากรที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวอันทรงคุณค่า เพราะมีจุดน่าสนใจอยู่หลายแห่ง โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติในชุมชนบ้านหาดส้มแป้น ประกอบด้วย 3 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านทุ่งคา บ้านบางสังคี และบ้านหาดส้มแป้น อยู่ในเขตการปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหาดส้มแป้น อ.เมือง จ.ระนอง ตั้งอยู่ห่างจากตัวเมืองระนองประมาณ 7 กิโลเมตร และห่างจากสนามบินระนองประมาณ 33 กิโลเมตร สภาพภูมิประเทศมีภูเขาโอบล้อมทั้ง 4 ด้าน มีพื้นที่รวมกันประมาณ 77.55 ตารางกิโลเมตร โดยมีพื้นที่เป็นสูงประมาณ 36,000 ไร่ และมีพื้นที่ราบรวมประมาณ 12,000 ไร่ อย่างไรก็ตาม จากสภาพพื้นที่ที่เป็นภูเขาส่งผลให้ชุมชนบ้านหาดส้มแป้นมีแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่สวยงาม เช่น บ่อน้ำพุร้อน ลำธาร และทะเลหมอก เป็นต้น นับว่าพื้นที่ดังกล่าวแหล่งท่องเที่ยวเป็นต้นทุนธรรมชาติที่เหมาะสมโดยไม่ต้องลงทุนผสมผสานกับวัฒนธรรมวิถีชีวิตของชุมชนที่มีอัตลักษณ์โดยเด่นเป็นทรัพยากรสามารถดึงดูดความสนใจให้กับนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดีแม้ว่าจะมีการให้บริการการท่องเที่ยวอยู่บ้างแต่ยังไม่สามารถสร้างแรงจูงใจให้กับนักท่องเที่ยวได้มากเท่าใดนัก จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและเชิงสุขภาพในชุมชนบ้านหาดส้มแป้นให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ในความสนใจของนักท่องเที่ยวมากขึ้น

คำถามการวิจัย

1. ชุมชนบ้านหาดส้มแป้นมีศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างไร
2. ชุมชนบ้านหาดส้มแป้นมีการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินศักยภาพของการจัดรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและเชิงสุขภาพของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดระนอง กรณีชุมชนบ้านหาดส้มแป้น
2. เพื่อประเมินความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยว

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตเนื้อหา : การศึกษาศักยภาพของผู้ประกอบการการท่องเที่ยวในครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดเนื้อหาใช้ในการประเมินศักยภาพผู้ประกอบการแหล่งท่องเที่ยว 7 ด้าน ได้แก่ 1) ทำเลที่ตั้ง (location) 2) สภาพของแหล่งท่องเที่ยว 3) สิ่งอำนวยความสะดวก 4) สาธารณูปโภค 5) การมีส่วนร่วมของชุมชน 6) ปัญหาและอุปสรรค
2. ขอบเขตพื้นที่ : ชุมชนบ้านหาดส้มแป้น อำเภอเมือง จังหวัดระนอง
3. ขอบเขตเวลา : ธันวาคม 2564-สิงหาคม 2565

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากวิจัย

1. นำไปหาแนวทางในการพัฒนาส่งเสริมให้ผู้ประกอบการเกี่ยวกับท่องเที่ยวสามารถปรับตัวในการรองรับนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. นำไปพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงนิเวศและเชิงสุขภาพ ในอำเภอเมืองจังหวัดระนองด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลในการให้บริการนักท่องเที่ยวได้

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ประธานการท่องเที่ยวชุมชนบ้านหาดส้มแป้น และผู้ประกอบการบริการการท่องเที่ยวในพื้นที่

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism)

ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) เป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวในปัจจุบันที่นานาชาติให้ความสำคัญ เพื่อการมุ่งไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศและนานาชาติ ตามหลักปรัชญาสากลว่าด้วยการพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน (Environmentally Sustainable Development) โดยให้ความสำคัญแก่การศึกษาหรือการเรียนรู้ หรือมุ่งเน้นให้เกิดการอนุรักษ์มากกว่าการจัดการลดหรือปราศจากผลกระทบและนักท่องเที่ยวพึงพอใจเท่านั้น แต่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องเป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ มีการจัดการรักษาสิ่งแวดล้อม และให้การศึกษาแก่นักท่องเที่ยว สอดคล้องกัน บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542) ให้ความหมาย

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ โดยมีการให้ความรู้แก่ผู้เกี่ยวข้อง และให้ชุมชนท้องถิ่น และสร้างจิตสำนึกให้ทุกฝ่ายร่วมกันรับผิดชอบต่อระบบนิเวศอย่างยั่งยืน ประเภทของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ประเภทของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบ่งออกเป็น 3 แบบ คือ

1. แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (Natural Attractions) หรือที่เกิดจากสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ ประกอบด้วย สภาพภูมิอากาศ (climate) ทัศนียภาพที่สวยงาม (Scenery) และสัตว์ป่า (Wildlife) นับได้ว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ประสบความสำเร็จในการดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มากที่สุด แต่แหล่งท่องเที่ยวดังกล่าวเหล่านี้จะต้องได้รับการดูแลและบำรุงรักษาเป็นอย่างดีจากทุกๆ ฝ่าย เนื่องจากนักท่องเที่ยวที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์อาจทำลายความงามอันทรงคุณค่าเหล่านี้ได้ลง

2. แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น (Manufactured Attractions) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ตรงกันข้ามกับแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เมืองขนาดใหญ่ๆ สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้าไปเที่ยวชมสิ่งก่อสร้างและสถาปัตยกรรมทางประวัติศาสตร์ ศาสนสถาน สถานที่ราชการก่อสร้างขึ้น เช่น พระราชวังหรืออาคารเก่าแก่ที่มีประวัติความเป็นมาที่สำคัญ

3. แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิต มีกลุ่มนักท่องเที่ยวอีกจำนวนไม่น้อยที่สนใจในเรื่องเรื่องแห่งอารยธรรมในอดีต หรือวัฒนธรรม หรือวิถีชีวิตของชนกลุ่มน้อย รวมถึงพิธีกรรม พิธีกรรมงานฉลองรื่นเริงต่างๆ ศิลปะการแสดง ดนตรี เพลงพื้นบ้าน การรำรำ การละเล่น ตลอดจนงานหัตถกรรม

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวช่วยส่งเสริมธรรมชาติศึกษาและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนี้จะช่วยสร้างรายได้ ซึ่งรายได้ส่วนหนึ่งรัฐจะสามารถนำมาใช้ในโครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างงานให้กับประชาชนในท้องถิ่นเพื่อเพิ่มรายได้เมื่อประชาชนในท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้นจากกิจกรรมการท่องเที่ยวก็จะช่วยลดความจำเป็นในการพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติเพื่อดำรงชีพ และที่สำคัญมันคือวิธีการหนึ่งที่จะทำให้การพัฒนาเศรษฐกิจ การท่องเที่ยวและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสามารถดำเนินควบคู่กันไปได้ หรืออาจกล่าวได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นรูปแบบหนึ่งของการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development)

การพัฒนาการท่องเที่ยวความหมายของการท่องเที่ยว

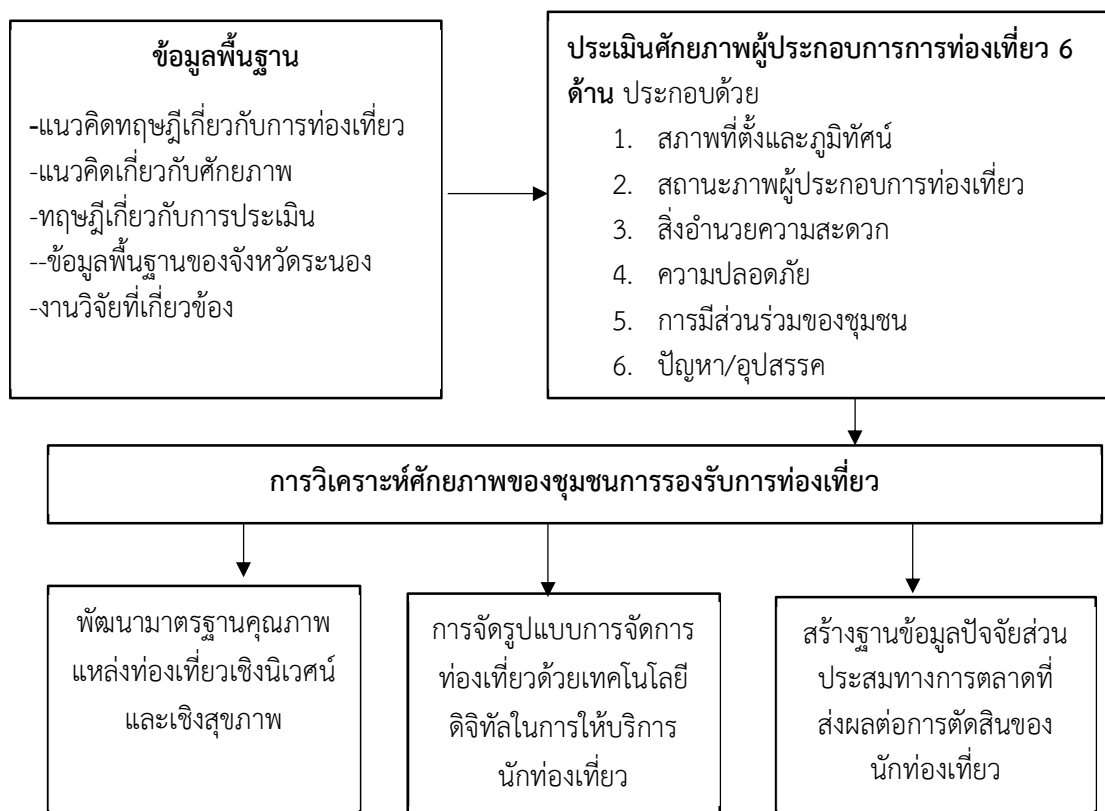
แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2551: 31) ได้ให้นิยามของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health tourism) ว่าเป็นการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงามในแหล่งท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรม ตลอดจนการเรียนรู้วิถีชีวิตและพักผ่อนหย่อนใจ โดยแบ่งเวลาส่วนหนึ่งจากการเดินทาง ท่องเที่ยวเพื่อทำกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพและกิจกรรมรักษาฟื้นฟูสุขภาพ

ขณะที่อารัญ บุญชัย และจินตา ตันศรวิฑู (2546: 22) ได้ให้นิยามของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเยี่ยมชมสถานที่ที่สวยงาม งดงามในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรม เพื่อการเรียนรู้วิถีชีวิตและพักผ่อนหย่อนใจ ด้วยการแบ่งเวลาจากการท่องเที่ยวเพื่อทำกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพและ/หรือการบำบัดรักษาฟื้นฟูสุขภาพ โดยทั่วไปการท่องเที่ยวสุขภาพจึงมีการจัดรายการท่องเที่ยวพักผ่อนท่ามกลางธรรมชาติ เพื่อเรียนรู้วิถีชีวิต พลังงานจากธรรมชาติมาบำบัดรักษา และสร้างเสริมสุขภาพกายและสุขภาพจิตให้สดชื่นผ่อนคลายเป็นการเพิ่มพูน พละกำลังให้สมบูรณ์แข็งแรงปรับสภาพจิตใจและร่างกายให้สมดุล และสามารถนำกลับไปปรับประยุกต์ใช้ ในชีวิตประจำวันได้

นอกจากนี้ Komsit Kieanwatana, (2018) ได้ศึกษา สถานการณ์และแนวโน้มการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโลกและประเทศไทย พบว่า ทวีปเอเชียเป็นหนึ่งในจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยวเพราะในมุมมอง ของ Medical Tourism ประเทศในแถบเอเชียมีสถานพยาบาลที่มีคุณภาพสูงและได้มาตรฐานระดับโลก (World-Class Standard) ค่ารักษาพยาบาลถูกกว่า ทั้งนี้ประเทศไทยอยู่ในลำดับที่ 18 ของโลก และเป็นลำดับที่ 5 ในเอเชีย ส่วน Wellness Tourism มีอัตราการเติบโต ประมาณ 9.1% ต่อปีโดยภูมิภาค ที่มีจำนวนนักท่องเที่ยว Wellness มากที่สุด ได้แก่ ทวีปอเมริกาเหนือ และทวีปเอเชีย-แปซิฟิก นอกจากนี้ มูลค่าตลาดของ Wellness Tourism ของประเทศไทยมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้



สรุปผลการวิจัย

ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกประธานการท่องเที่ยวชุมชนและผู้ประกอบการที่ให้บริการการท่องเที่ยวชุมชนบ้านหาดส้มแป้น ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับสภาพของแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติที่สำคัญได้แก่

1. ส่วนที่ 1 : สภาพที่ตั้ง

1) สภาพที่ตั้งของบ้านหาดส้มแป้นที่รายล้อมไปด้วยเขานมสาว เริ่มจากการปักหลักแหล่งของคนไทยเชื้อสายจีนที่เข้ามาอยู่ในจังหวัดระนองส่วนใหญ่เป็นพวกจีนฮกเกี้ยนเข้าไปร่อนแร่ดีบุกในลำธาร โดยมีจะเรียกถิ่นนี้ว่า “ฮวยซัมเปียน” หมายถึง “การลึกเข้าไปในป่าหุบเขา” เมื่อกาลเวลาผ่านไปการออกเสียงของคนไทยรุ่นต่อมาได้เพี้ยนเป็น “หาดส้มแป้น” โดยบ้านหาดส้มแป้นนับเป็นแหล่งแร่ที่สำคัญของจังหวัดระนองทำให้มีการทำเหมืองแร่ดีบุกกันมากในอดีต นอกจากนี้ในพื้นที่แห่งนี้ยังมีแร่หินขาวที่มีคุณภาพดีแห่งหนึ่งของเมืองไทยจึงมีการรวมกันทำเป็นอุตสาหกรรมเซรามิกที่มีคุณภาพ อย่างไรก็ตามสภาพทางกายภาพของบ้านหาดส้มแป้นเป็นภูเขาที่มีทิวทัศน์สวยงาม สภาพภูมิอากาศจะมีลักษณะร้อนชื้น ฝนตกโดยเฉลี่ยปี 6 เดือน ส่งผลให้สภาพแวดล้อมอุดมไปด้วยพืชพันธุ์ไม้ป่านานาชนิด นอกจากแหล่งธรรมชาติแล้วหาดส้มแป้นยังมีอ่างเก็บน้ำคลองหาดส้มแป้นที่เป็นแหล่งเก็บกักน้ำขนาดกลาง

2) ชุมชนหาดส้มแป้นอยู่ในเขตการปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลหาดส้มแป้น

ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลบางนอน อำเภอเมืองระนอง จังหวัดระนอง

ทิศใต้ ติดต่อกับตำบลปากทรง อำเภอพะโต๊ะ จังหวัดชุมพร

ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลบางพระเหนือ อำเภอละอุ่น จังหวัดระนอง

ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลหงาว และตำบลบางรี อำเภอเมืองระนอง จังหวัดระนอง

2. ส่วนที่ 2 สภาพแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ระนองแคนยอน หมู่ที่ 1 บ้านทุ่งคา 2) ฝายคลองหินเพิง หมู่ที่ 1 บ้านทุ่งคา 3) น้ำตกหินเพิง หมู่ที่ 1 บ้านทุ่งคา 4) ดาดหินงาม หมู่ที่ 2 บ้านบางสังติ 5) วัดโคปหาราม หมู่ที่ 2 บ้านบางสังติ 6) วัดหาดส้มแป้น หมู่ที่ 3 บ้านหาดส้มแป้น 7) ชุมเมืองฮกหลง หมู่ที่ 3 บ้านหาดส้มแป้น 8) อ่างเก็บน้ำ คลองหาดส้มแป้น หมู่ที่ 3 บ้านหาดส้มแป้น

2.1 กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้ภูมิปัญญาการร่อนแร่และคัดแยกแร่ เป็นลักษณะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ โดยเปิดให้บริการนักท่องเที่ยว สามารถเข้าร่วมกิจกรรมด้วยตนเอง การท่องเที่ยวเรียนรู้ภูมิปัญญาด้านเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนบ้านหาดส้มแป้น ส่วนใหญ่ยังดำเนินวิถีชีวิตแบบเรียบง่าย แม้ว่าในปัจจุบันจะไม่ได้ทำแร่เป็นอาชีพหลักแต่ก็มีคนอีกส่วนหนึ่งยังคงรักษาวินัยชีวิตแบบดั้งเดิมคือการร่อนแร่ จนเกิดเป็นศิลปะของท้องถิ่นคือระบาร่อนแร่ ซึ่งอีกส่วนหนึ่งได้ปรับเปลี่ยนการประกอบอาชีพที่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นคือการทำเซรามิกจากแร่ดินขาว สุรียพร สรรพกุล ประธานการท่องเที่ยวชุมชนบ้านหาดส้มแป้นกล่าวว่า

“...การที่ชาวบ้านมารวมกลุ่มกันทำงานเซรามิกขาย ถือเป็นอาชีพเสริม โดยอาชีพดั้งเดิมของชาวบ้านหาดส้มแป้น คือการทำเหมืองแร่ดีบุก แต่ปัจจุบันแร่ดีบุกมีจำนวนสายแร่ลดลง จึงหันไปประกอบอาชีพอื่นๆ ต่อมาก็ค้นพบว่าที่นี่มีดินขาว แต่ก็ยังไม่ได้ให้ความสำคัญเท่าใดนัก จนพบว่าบริษัทจากที่อื่นมานำสัมปทานขนแร่ดินขาวออกไปหาผลประโยชน์ส่วนตน เมื่อคุณสุมาลี มาลา ซึ่งในขณะนั้นดำรงตำแหน่งสมาชิกบริหารส่วนจังหวัด (สจ.) ทราบเรื่องจึงเสนอโครงการไปยัง อบจ. ให้เข้ามาดูแลและส่งเสริมสนับสนุนคนในพื้นที่ ด้วยการจ้างผู้เชี่ยวชาญ ให้เข้ามาช่วยสอนและให้ความรู้ในเรื่องของการทำเซรามิก และจัดตั้งกลุ่มเซรามิกบ้านหาดส้มแป้นขึ้น เมื่อปี 2551...หลังจากนั้นก็ให้มีหน่วยงานอื่นเข้ามาช่วยสนับสนุน)

จากผลการเปลี่ยนแปลงอาชีพได้กลายมาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ที่สำคัญของชุมชนบ้านหาดส้มแป้นปัจจุบัน นักท่องเที่ยวสามารถเยี่ยมชมการทำเซรามิกและซื้อเป็นของใช้หรือเป็นของฝากให้กับญาติมิตรได้อย่างมีคุณค่า เพราะเป็นสินค้าที่มาจากแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่คุณภาพซึ่งได้รับการยอมรับในระดับชาติ โดยมีศูนย์การเรียนรู้ ได้แก่ 1) ศูนย์ส่งเสริมอาชีพชุมชนตำบลหาดส้มแป้น หมู่ที่ 2 บ้านบางสังติ 2) กลุ่มเซรามิก บ้านหาดส้มแป้น หมู่ที่ 2 บ้านบางสังติ 3) ศูนย์ไม้กวาดดอกอ้อ หมู่ที่ 2 บ้านบางสังติ 4) ศูนย์เรียนรู้ภูมิปัญญาการร่อนแร่ หมู่ที่ 3 บ้านหาดส้มแป้น 5) โรงรับซื้อแร่ หมู่ที่ 3 บ้านหาดส้มแป้น 6) เหมืองแร่ดินขาว หมู่ที่ 3 บ้านหาดส้มแป้น

3. ส่วนที่ 3 สิ่งอำนวยความสะดวก

3.1 มีสถานที่พักให้บริการ 3 แห่ง ได้แก่

3.1.1 คือ บ้านหาดส้มแป้นโฮมสเตย์ ตั้งอยู่เลขที่ 88/8 ม.3 ต.หาดส้มแป้น หรือมีชื่อเรียกอย่างเป็นทางการว่า “ณัฐยาโฮมสเตย์” ที่อยู่ใกล้กับอ่างเก็บน้ำคลองหาดส้มแป้น มีลักษณะ ดังนี้

3.1.1.1 ที่พักเป็นหลัง เป็นที่พักที่ให้บริการทั้งพักในอาคารเป็นหลังพร้อมแอร์ปรับอากาศ เครื่องทำอุ่น มี 2 แบบ คือ นอนได้หลายคนตั้งแต่ 2-3 คน ค่าบริการพร้อมอาหารเช้าราคาเริ่มต้นคืนละ 1500 บาท นอนได้ 6-11 คน รวมอาหารเช้าราคาเริ่มตั้งแต่ 3500 บาท

3.1.1.2 ลานกางเต็นท์สำหรับนักท่องเที่ยวที่นิยมการแคมป์ปิ้ง (camping) โดยนักท่องเที่ยวจะได้รับการบริการจากผู้ประกอบการจะอำนวยความสะดวกเรื่องเต็นท์ให้กับนักท่องเที่ยวนอนได้ 2 คน รวมอาหารเช้า ราคา 800 บาท

นอกจากนี้ ทางที่พักได้เตรียมความสะดวกในการทำกิจกรรมให้กับนักท่องเที่ยว เช่น อุปกรณ์เครื่องครัว อุปกรณ์ปิ้งย่าง ห้องสันทนาการสำหรับผ่อนคลายร้องเพลงบริการกับนักท่องเที่ยว รวมทั้งกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ คือ การล่องแพ แลหมอก และชมพระอาทิตย์ขึ้นยามเช้า

ประการสำคัญ สถานที่พักแห่งนี้ อนุญาตให้นักท่องเที่ยวสามารถนำสัตว์เลี้ยง คือ สุนัข หรือแมว เข้าบริเวณพื้นที่พักได้ โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มและต้องไม่ปล่อยให้สัตว์เลี้ยงอยู่ตามลำพังในห้องพัก เพียงแต่มีข้อห้ามไม่อนุญาตนอนบนเตียงของสถานที่พัก โดยเจ้าจะต้องรับผิดชอบในการรักษาความสะอาด

3.1.2 โฮมสเตย์ “พบสุข” ตั้งอยู่ที่เลข 95/7 หมู่ 2 ต.หาดส้มแป้น ราคาเริ่มต้น 500 บาท ห้องติดลำธาร บรรยากาศร่มรื่น

3.2 การติดต่อสื่อสารในพื้นที่ของชุมชนบ้านหาดส้มแป้น สามารถเชื่อมต่อสัญญาณอินเทอร์เน็ตและไฟเฝ้าจากเครือข่ายผู้ให้บริการได้ทุกเครือข่าย นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวสามารถสื่อสารผ่านโทรศัพท์สาธารณะ โทรศัพท์บ้าน หรือโทรศัพท์เคลื่อนที่ ซึ่งปัจจุบันมีสัญญาณเครือข่ายครอบคลุมเกือบทุกพื้นที่

3.3 การเดินทางเข้าเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวบ้านหาดส้มแป้น นับว่ามีความสะดวกมากโดยสามารถขับรถส่วนตัวเข้าถึงได้ นอกจากนี้ยังมีรถโดยสารประจำทางที่ถือว่าเป็นอัตลักษณ์เอกลักษณ์อันโดดเด่น คือ รถสองแถวโบราณรอบชุมชนได้อย่างสนุกสนาน การเดินทางใช้ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 4005 สายระนอง – หาดส้มแป้น เป็นถนนหลักระหว่างอำเภอเมืองระนองกับ ตำบลหาดส้มแป้น และถนนสายหาดส้มแป้น – ท่งคา เป็นถนนเชื่อมระหว่างหมู่ที่ 1 บ้านท่งคา กับหมู่ที่ 3 ตำบลหาดส้มแป้น อย่างไรก็ตามสำหรับเส้นทางเชื่อมต่อของแหล่งท่องเที่ยวหลายแห่งยังเป็นถนนลูกรังที่กำลังรอการปรับปรุงจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4. ส่วนที่ 4 ด้านสาธารณูปโภค

4.1 มีไฟฟ้าและน้ำประปาทุกหมู่บ้าน อย่างไรก็ตามพบว่ามีประชาชนร้อยละ 2 ที่ยังไม่มีไฟฟ้าเป็นของตนเองเนื่องจากยังไม่มีบ้านเลขจึงต้องอาศัยไฟฟ้าจากเพื่อนบ้าน

4.2 ประชาชนส่วนใหญ่ใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ มีโทรศัพท์บ้านเป็นลำดับรอง โดยในเขตตำบลหาดส้มแป้นมีจุดบริการโทรศัพท์สาธารณะ รวม 8 แห่ง ได้แก่ หมู่ที่ 1 จำนวน 1 แห่ง หมู่ที่ 2 จำนวน 2 แห่ง และหมู่ที่ 3 จำนวน 5 แห่ง

4.3 ไปรษณีย์/การสื่อสารหรือการขนส่ง และวัสดุ ครุภัณฑ์ นักท่องเที่ยวสามารถใช้บริการไปรษณีย์หรือการสื่อสารหรือการขนส่ง ประชาชนสามารถใช้บริการจากที่ทำการไปรษณีย์อนุญาตเอกชน ซึ่งตั้งอยู่ในหมู่ที่ 3 บ้านหาดส้มแป้น สำหรับการสื่อสารด้วยช่องทางอื่น สามารถสื่อสารผ่านโทรศัพท์ สาธารณะ โทรศัพท์บ้าน หรือโทรศัพท์เคลื่อนที่ ซึ่งปัจจุบันมีสัญญาณเครือข่ายครอบคลุมเกือบทุกพื้นที่ การขนส่งวัสดุครุภัณฑ์สามารถขนส่งได้โดยผ่านที่ทำการไปรษณีย์อนุญาตเอกชนในพื้นที่ หรือที่ทำการไปรษณีย์ หนอง หรือขนส่งกับบริษัทขนส่งในตัวเมืองระนองซึ่งมีกระจายอยู่ทั่วไปและไม่ไกลจากพื้นที่มากนัก

4.4 ด้านการบริการ ได้แก่ ร้านค้าต่าง ๆ มีกระจายอยู่ในทุกหมู่บ้าน ได้แก่ 1) ร้านค้า 30 แห่ง 2) ร้านอาหาร 9 แห่ง 3) บ้านเช่า 14 แห่ง 4) อู่ซ่อมรถยนต์ 1 แห่ง 5) ร้านซ่อมรถจักรยานยนต์ 1 แห่ง 6) ปั้มน้ำ (หลอด) 2 แห่ง 7) ร้านเสริมสวย/ร้านตัดผมชาย 7 แห่ง 8) ร้านซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้า 1 แห่ง 9) อู่ทำสีรถยนต์ 1 แห่ง

4.5 มีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในพื้นที่ 2 แห่ง ดังนี้ 1) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ตำบลหาดส้มแป้น รับผิดชอบพื้นที่หมู่ที่ 2 และหมู่ที่ 3 2) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล หมู่บ้านทุ่งคา รับผิดชอบพื้นที่หมู่ที่ 1

4.6 สินค้าพื้นเมืองและของที่ระลึกของตำบลหาดส้มแป้นส่วนใหญ่เกิดจากการใช้ทรัพยากรในพื้นที่มาผลิตเป็น ผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เช่น ไม้กวาดดอกอ้อ เซรามิก ไข่เค็มดินขาว สบู่สมุนไพรที่ระลึกที่เกี่ยวกับแร่ดีบุก เป็นต้น

5. ส่วนที่ 5 ด้านการมีส่วนร่วม

จากสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่าการรวมกลุ่มของชุมชนได้เกิดจากการสร้างแรงบันดาลใจจากผู้นำชุมชนได้มีบทบาทสำคัญทำให้เกิดประชาชนในท้องถิ่นมีความเชื่อมั่นในการนำ ประกอบกับวัฒนธรรมของท้องถิ่นที่มีลักษณะวิถีชีวิตแบบโอปอ้อมอารีต่อกันจึงก่อให้เกิดความร่วมมือและการมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็ง อย่างไรก็ตาม ทักษะและความสามารถของแต่ละคนมีส่วนสำคัญในการสร้างสรรค์งานที่มีการถ่ายทอดไปยังผู้อื่นได้เรียนรู้นำไปขยายผลในการส่งเสริมให้เกิดอาชีพเสริมในการเพิ่มพูนรายได้ให้กับครอบครัวรวมทั้งเป็นสร้างรายได้ให้กับชุมชนโดยรวม จึงมีการตั้งกลุ่มอาชีพขึ้นโดยจะเห็นได้จากคำให้สัมภาษณ์ของผู้ก่อตั้งกลุ่มการท่องเที่ยวที่กล่าวว่า

“.....ความร่วมมือของคนในชุมชนบ้านส้มแป้นอยู่ร่วมกันเปรียบเสมือนเครือญาติที่เอื้ออาทรต่อกัน โดยเฉพาะให้ความสำคัญกับภูมิปัญญาของบรรพชนที่สืบทอดกันมาจึงเปิดโอกาสให้กับผู้สูงอายุที่มีทักษะความรู้ความสามารถด้านต่าง ๆ ได้ถ่ายทอดให้กับคนรุ่นใหม่ ในชุมชนที่สนใจรวมทั้งเผยแพร่ให้กับคนนอกที่สนใจ.... นอกจากจะเป็นกิจกรรมทางเรียนรู้ทางภูมิปัญญาแล้วยังสามารถสร้างรายได้ให้กับผู้สูงอายุได้มีงานทำด้วย....ประการสำคัญการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมทำ ทางกลุ่มจะรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกทุกคน เพื่อให้ทุกคนได้นำเสนอความคิดเห็นและแนวทางที่สร้างสรรค์เพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน โดยมี

การแบ่งหน้าที่กันทำตามทักษะและความถนัด.... ซึ่งก่อนเกิดระบาดของโรคไวรัสโคโรนา-19 (covid-19) สมาชิกกลุ่มชุมชนการท่องเที่ยวจะมีการนัดประชุมกันเป็นประจำทุกเดือนเพื่อสรุปผลการดำเนินการของกลุ่ม รวมทั้งนำปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการเพื่อหาแนวทางแก้ไขร่วมกัน...”

6. ปัญหาและอุปสรรค

จากผลการศึกษาวิจัยแบ่งได้เป็น 4 ประการ ได้แก่

- 6.1 ปัญหาด้านบุคลากรที่มีความทักษะในการแนะนำสถานที่หรืออธิบายเรื่องราวต่าง ๆ หรือมีทัศนคติอันจะเป็นการโน้มน้าวให้เกิดความเพลิดเพลินหรือการมีส่วนร่วมในการกิจกรรมของท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์และเชิงสุขภาพยังมีน้อย
- 6.2 ปัญหาของสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ที่พักยังมีไม่มากพอให้นักท่องเที่ยวสามารถเป็นทางเลือกได้ และไม่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวที่จะมาในรูปแบบของกลุ่มใหญ่ได้
- 6.3 ปัญหาด้านคมนาคมในพื้นที่ พบว่าถนนเชื่อมต่อของแหล่งท่องเที่ยวหลายแห่งมีความชำรุดและแคบรวมทั้งไม่มีป้ายบอกเส้นทาง
- 6.4 ปัญหาด้านการช่วยเหลือนักท่องเที่ยว คือยังไม่มีหน่วยให้การช่วยเหลือฉุกเฉินหากเกิดเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิด เช่น อุบัติเหตุ หรือเจ็บป่วยอย่างกะทันหัน
- 6.5 ปัญหาการประชาสัมพันธ์เชิงรุก ได้แก่ การใช้เทคโนโลยีผ่านระบบสื่อออนไลน์ในการให้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ

อภิปรายผล

บ้านหาดส้มแป้นเป็นชุมชนเก่าแก่มีวัฒนธรรมผสมผสานระหว่างคนพื้นถิ่นกับชาวจีนที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานอย่างถาวร และประกอบอาชีพในการทำอุตสาหกรรมแร่ดีบุก ต่อมาจึงได้พัฒนาไปสู่การทำเขารามิกจากแร่ดินขาว ประกอบกับภูมิทัศน์ของชุมชนที่มีทรัพยากรธรรมชาติ เนื่องจากชุมชนได้ดำเนินชีวิตในการประกอบอาชีพสืบทอดกันมาอย่างยาวนาน สามารถสร้างภูมิปัญญาท้องถิ่นอันถือว่าเป็นอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของคนในชุมชน จนมีพัฒนาการมาสู่การก่อเกิดชุมชนท่องเที่ยวเหมาะสมกับการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์และเชิงสุขภาพที่อาศัยทรัพยากรธรรมชาติเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างอุตสาหกรรมท่องเที่ยว หรือสรุปได้ว่าเป็นการลงทุนน้อยแต่ได้ผลมาก เป้าหมายสำคัญก็คือชาวบ้านสามารถดำเนินชีวิตตามปกติแต่สามารถสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวอีกด้วย โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนได้มีเอกภาพ มีวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชนที่เป็นเอกลักษณ์ ได้แก่การดำรงชีพวัฒนธรรม ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรที่สามารถประยุกต์ให้เกิดการบริการท่องเที่ยวภายในพื้นที่ซึ่งถือเป็นเป้าหมายหลักของการอยู่ร่วมกันของสังคม

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการประเมินศักยภาพของการท่องเที่ยวคือขีดความสามารถในการรองรับการให้บริการ และจากผลการศึกษาได้สรุปได้ว่าชุมชนการท่องเที่ยวบ้านหาดส้มแป้นมีความเหมาะสมในการส่งเสริมและพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางเลือกของจังหวัดระนอง เนื่องจากมีที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ไม่ห่างไกลจากตัวเมือง และลักษณะของภูมิทัศน์เหมาะสมกับการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์และเชิงสุขภาพ การคมนาคมจากภายนอกเข้าพื้นที่มีความสะดวกรวมทั้งระบบการติดต่อสื่อสารครอบคลุมทุกเครือข่าย มีระบบอินเทอร์เน็ตรองรับ

สอดคล้องกับการศึกษาของภาสกร จวนสง (2563) ได้ศึกษา การประเมินศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรม กรณีศึกษา ชุมชนบ้านท่าลั้ง จังหวัดอุบลราชธานีและชุมชนบ้านท่าวัด จังหวัดสกลนคร พบว่าชุมชนมีขีดความสามารถในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนี้ได้สอดคล้องกับวิถีของชุมชน และสอดคล้องกับการศึกษาของกัญญาณัฐ โพธิ์ศิริ (2564). ได้ศึกษา การจัดการความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษา บ้านหาดส้มแป้น จังหวัดระนอง ผลการศึกษาพบว่า การจัดการความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวระหว่างหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องภาคเอกชนรวมทั้งผู้อยู่อาศัยในชุมชนบ้านหาดส้มแป้น มีความร่วมมือกันภายในการนำของผู้นำชุมชนในการริเริ่มและผลักดันจนเกิดเป็นชุมชนการท่องเที่ยวที่ตั้งอยู่บนฐานของการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ชุมชนการท่องเที่ยวบ้านหาดส้มแป้นควรมีการโน้มน้าวให้คนรุ่นใหม่ได้มองเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวเพื่อเป็นสืบสานวัฒนธรรมของชุมชนและเข้าร่วมกิจกรรมในการให้บริการการท่องเที่ยว รวมทั้งการเรียนรู้ภูมิปัญญาของท้องถิ่นให้มาก ก็จะเป็นช่องทางของการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนทุกระดับช่วงวัย อีกทั้งเป็นการลดช่องว่างระหว่างวัยที่อาจมีทัศนคติหรือแนวคิดที่แตกต่างกันได้
2. ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ควรสนับสนุนให้เกิดการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงรุกด้วยการทำเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชัน (application) เป็นช่องทางการเข้าถึงข้อมูลพื้นที่เพื่อการตัดสินใจเข้าไปท่องเที่ยว
3. องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหาดส้มแป้น ควรมียุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและเชิงคุณภาพอย่างเป็นรูปธรรมสามารถนำไปปฏิบัติร่วมกับชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะทำให้เป็นการสร้างอาชีพให้กับประชาชนผลที่ได้รับคือการจัดเก็บรายได้จากอีกทางหนึ่งด้วย รวมทั้ง การแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับบ้านบอกสถานที่ท่องเที่ยวให้มีความน่าสนใจและมีความชัดเจน
4. ชุมชนและองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหาดส้มแป้นควรมีการหารือในการจัดหน่วยบริการนักท่องเที่ยวให้ชัดเจน รวมทั้งการจัดหน่วยเพื่ออำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการรับบริการช่วยเหลือจากมีเหตุฉุกเฉิน

เอกสารอ้างอิง

- Aran Boonchai and Jintana Tansarawiputh. (2003). *Health tourism, a new selling point of Thai tourism*, Economic and Social Journal 40.(4): 22-23.
- Benchamas Na Thongkaew, Amnat Raksapol, Juthamas Pengkona and Boonsilp Chittapraphan. (2017) *Potential and development guidelines Assessing the potential of tourism resources and prepare guidelines Tourism Development*, Khanthuli Sub-district, Tha Chana District, Surat Thani
- Boonlert Chittangwattana. (1999) *Sustainable Tourism Development in Chiang Mai Province*: Faculty of Humanities Chiang Mai University.
- Boonyaphak, Wiwatchai. (2007). *The Impact of Tourism Industry in Cultural Heritage*. Tourism Journal, 4 (October), 31–38.
- Chathupoom, (n.d.) *Assessment theory*, Copies of documents Faculty of Education Khon Kaen University.
- Dictionary Webster's* Third New International Dictionary Meriam Webster. INC., Publisher, Springfield, Massachusetts, U.S.A.
- Government Gazette, Volume 135, Section 82 A. *National Strategy Announcement 2018-2037*, dated 13. October 2018.
- Global Wellness Institute. (2014). *Global Spa & Wellness Economy Monitor*. New York: Global Wellness Institute. (pp.13–45)
- Rossi, P.H. & Freeman H.E. (1982). *Evaluation: A systematic approach*. Beverly Hill, California: Sage
- Juthamas Chaisorn (1993). *Study of the potential of tourist attractions for tourism development in the province*. Mae Hong Son. Thesis, Srinakharinwirot Prasarnmit. University,
- kanyanat Phokhiri. (2017). *Cooperation Management in Community Based Tourism, Case Study, Baan Haad Sompan, Ranong Province*.: Master of Arts thesis Silpakorn University.
- Kanlaya Sawangkong. (2016). *Survey of the potential of natural tourist attractions in Saraburi Province*. term paper: Graduate Business University.
- Komsit Kianwatana.(2518). *Situations and Trends of World and Thailand Health Tourism*. Journal J. Cult. Approach, Vol.19, pp.78-87.
- Longman. (1987) *Dictionary of Contemporary*. English. Harlow: Longman Press.
- Ministry of Tourism and Sports. (2014). *Tourism Quality Standards Assessment Guide Natural way*. Bangkok: Veterans Organization.
- Ministry of Tourism and Sports. (n.d.) *Report on the Vision of Thai Tourism 2036*, Bangkok: n,p.

- Namkwan Wongpratoom et al.(2018). *Assessing the potential of tourist attractions to promote tourism Agriculture, Wawee Village, Chiang Rai Province*. Dusit Thani College Journal Vol. 12 No. 2, May -August 2018, pp.132-150.
- Neufeldt, Victoria (1990). *Webster's New World Dictionary*. New York: A Time Warner Company
- Nutprawee Likitsaran.(2019). *Potential tourist attractions of Phichit Province*. academic articles, journals Administration and Tourism Authority of Thailand, Vol. 14, No. 1 (January-June 2019, p.p.28-41)
- Office of Small and Medium Enterprises Promotion, Ranong Province. (2008). *study report Ranong Province Health Tourism Enterprise Network*.
- Passakorn Juansang (2020). *Assessment of Community Potential in Developing Eco-Tourism and Culture. Case Study of Ban Tha Long Community. Ubon Ratchathani Province and Ban Tha Wat Community Sakon Nakhon Province*, Thesis, Urban Development Planning and Environment Program Silpakorn University.
- Payom Thammabutr. (2003). *Documents for teaching and learning principles of ecotourism*. Bangkok: Srinakharinwirot University Ecotourism Development Institute Province. Research journal for Spatial Development, Vol. 9, No. 2, p.p 106-121.
- Ranong Provincial Tourism Office, *information on tourist attractions in Ranong Province*. (Retrieved from <https://ranong.mots.go.th/>)
- Sairung, W. (2011). *Guideline For Development Cultural Tourism in Cherng Tha Temple Floating Market Lopburi Province*. Independent Study, Faculty of Management Science, Khon Kaen University.
- Scriven, M. (1967). *Evaluation Methodology*, in RW Tyler, RM Gagne, & M. Scriven (Eds.), Perspectives of Curriculum Evaluation Chicago, pp. 39-83.
- Singsaktrakul, Parichat., & Sermkarndee, Patcharin (2013). *The Study of Potentiality and Conservation Tourism Development Approach of Baan Thung-Maprang, Kuan Doan District and Baan Ton-Panan, Kuan Kalong District in Satun Province*. Suddhiparitad Journal, 27(83), 97-112
- Sirichanya Prabhanakit (2010) *Assessing the potential of tourist attractions in Muang District, Trat Province. to create an ecotourism route*, Thesis in Planning and Managementenvironmental tourism graduate school Srinakharinwirot University.
- Sirichai Kanchanawasi. (2002) *Theory of assessment*. 3rd edition. Bangkok : Chulalongkorn university. Press.

- Suwimol Vongvanich and Nongluck Wiratchai. (2001). *Thesis Advisory Guidelines*. Bangkok: CenterTextbooks and academic documents Faculty of Education, Chulalongkorn University
- Touchchaya Songittisuk and Natthanuch Chantavimol. (2020). *Assessment of the potential of tourist attractions.Ecology from the perspective of tourists, a case study of Mae Sot District, Tak Province*. Thesis. Hospitality and Tourism Industry Management Bangkok University.
- UNWTO. *Strengthening tourism for peace*. Ten searched from <https://www-unwto-org.translate.google/>
- Wanna Wongwanich. (2003). *Geography of tourism*. 2nd Edition. Bangkok: Thammasat University
- Warat Mathayombut,(2009). *Model of tourism management in Chiang Mai Province*. Ph.D.Department of Management Science. graduate school, Maejo University.
- Wiwatchai Boonyaphak. (1986). *Concept of the potential of tourist attractions. The impact of Tourism industry to the cultural heritage*. Travel brochure, 40-42.